

Konjunkturuppdatering september 2024

SEPTEMBER 2024

Författare: Petter Danielsson, Torbjörn Halldin, Violeta Juks och Pontus Liljefors

Innehåll

Hög arbetslöshet och svag tillväxt	2
Den svaga konjunkturen förbättras först 2025	3
Svagt läge på arbetsmarknaden	5
Inflationen under målet	6

Hög arbetslöshet och svag tillväxt

Den höga inflationen och den åtstramande penningpolitiken har gjort att Sverige befinner sig i lågkonjunktur med svag BNP-tillväxt och stigande arbetslöshet. Hushållen har sett sitt konsumtionsutrymme minska och de höga räntorna har fått stor effekt på konsumtionsutvecklingen.

Inflationen är nere på ganska normala nivåer, både i Sverige och i stora delar av omvärlden. Det har gjort att styrräntan har börjat sänkas. Ytterligare räntesänkningar är att vänta tills styrräntan når en nivå på två procent under 2025. Räntesänkningarna ger effekt med viss fördröjning och det är också först under nästa år som vi kan förvänta oss att tillväxten ökar igen, arbetslösheten sjunker och konjunkturen gradvis förbättras. Uppdaterade prognossiffror sammanfattas i nyckeltalstabellen nedan.¹

Nyckeltalstabell, nuvarande prognos jämfört med juniprognosen

	2023	2024	2025
BNP, faktiskt årlig procentuell förändring	−0,3 (−0,2)	0,9 (1,3)	2,3 (2,2)
Arbetslöshet, procent av arbetskraften	7,7 (7,7)	8,4 (8,4)	8,4 (8,2)
KPIF, årlig procentuell förändring	6,0 (6,0)	1,8 (1,9)	1,6 (1,6)
Styrränta, procent, årets slut	4,00 (4,00)	2,75 (3,00)	2,00 (2,25)

Källor: SCB, Riksbanken och Svenskt Näringsliv.

¹ | uppdateringen har inkommande statistik beaktats till och med den 16 september 2024.

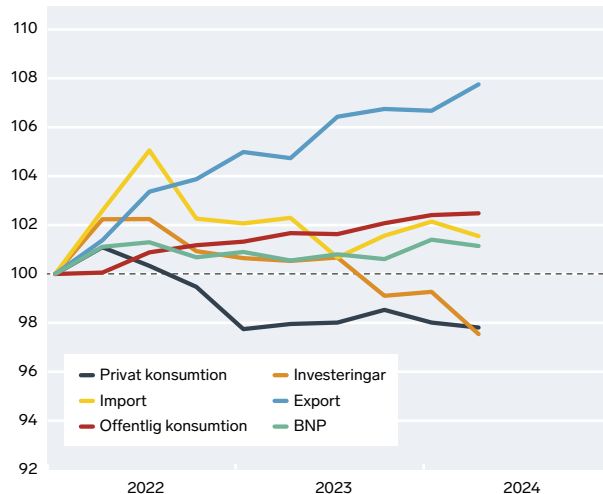
Den svaga konjunkturen förbättras först 2025

Den höga inflationen under 2022 och 2023 har påverkat ekonomin markant. Både företag och hushåll drabbades av ökade kostnader, samtidigt som räntorna steg och realinkomsterna bland hushållen sjönk. Konsumtionen har minskat både i volymtermer och nu, under den senaste tiden, även i nominella termer. Den svenska ekonomin är räntekänslig och effekterna av de höjda bostadsräntorna har blivit alltmer påtagliga under året, med en försvagad konjunktur som följd. Konjunkturer bedöms försvagas ytterligare under året men i och med att inflationen nu har sjunkit och Riksbanken har inlett en period med räntesänkningar börjar konjunkturutsikterna ljusna under nästa år. Ökade reallöner och en expansiv finanspolitik kommer ytterligare bidra till att konsumtionen och BNP som helhet kommer utvecklas väl under 2025.

BNP-utvecklingen har varit dämpad under första halvåret 2024. En del BNP-komponenter har i statistiken varit volatila, exempelvis lagerbidrag och investeringar. Sammantaget har BNP utvecklats svagt. Den privata konsumtionen utgör cirka hälften av BNP och är därmed en viktig komponent för konjunkturutvecklingen. Under året har konsumtionen sjunkit då tidigare räntehöjningar nu har en betydande effekt på konsumtionsutrymmet (se diagram 1 för utvecklingen av olika försörjningsbalanskomponenter). Den del av BNP som har varit motståndskraftig mot en försämrad konjunktur har varit exporten. Här har den svaga kronan bidragit till att delar av den exportinriktade industrin har kunnat upprätthålla och öka sina produktionsvolymen.

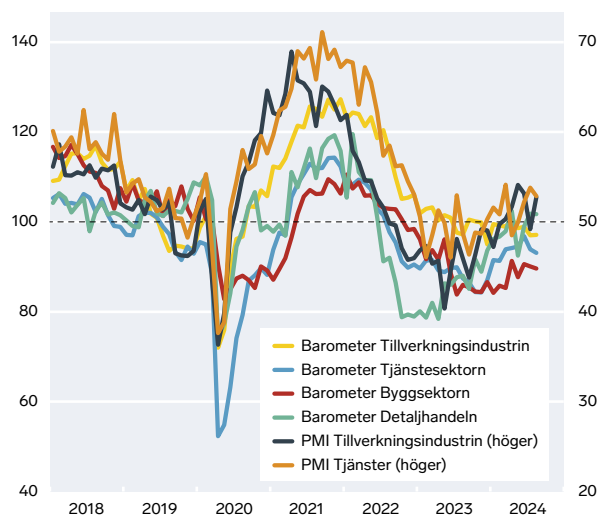
Lågkonjunkturer syns i låga nivåer på olika ekonomiska indikatorer (se diagram 2). De senaste månaderna har inneburit en förbättrad framtidstro mest inom hushållssektorn där förtroendet ligger nära en normal nivå. Företagens syn har inte ändrats mycket under de senaste månaderna. Nuläget är alltså svagt medan framtidstron är mer optimistisk. Antal företag som har gått i konkurs och antal personer som påverkas av konkurserna är fortfarande på relativt höga nivåer (se arbetsmarknadsavsnittet).

Diagram 1. BNP-nivå och försörjningsbalanskomponenter
Volymindex 2022 Q1=100, säsongrensat

Källa: SCB genom Macrobond.

Diagram 2. PMI och konjunkturbarometern, olika branscher
Index

Källor: Konjunkturinstitutet och Swedbank/Silf genom Macrobond.

Tabell 1. Försörjningsbalans

Årlig procentuell förändring

	2023	2024	2025
BNP	−0,3 (−0,2)	0,9 (1,3)	2,3 (2,2)
Privat konsumtion	−2,3 (−2,3)	−0,1 (0,8)	2,6 (2,1)
Offentliga konsumtion	0,7 (1,0)	1,1 (1,4)	1,7 (1,7)
Fasta bruttoinvesteringar	−1,4 (−1,3)	−1,7 (−0,1)	2,7 (2,8)
Export	3,2 (3,3)	2,2 (2,0)	2,3 (2,8)
Import	−1,1 (−1,0)	0,5 (0,8)	2,4 (2,7)
Lagerbidrag	−1,4 (−1,4)	0,1 (−0,2)	0,0 (0,0)

Anm.: Föregående prognos inom parentes.

Källor: SCB och Svenskt Näringsliv.

Trots ett svårt nuläge ser framtiden ljusare ut för hushållen. Riksbanken har redan sänkt räntan två gånger och har signalerat att det troligen kommer att bli tre sänkningar till innan årets slut. Även nästa år bedöms inflationen förbli låg och Riksbanken kommer därför fortsätta med räntesänkningarna. Reallönerna kommer därmed växa och hushållens köpkraft stärkas. Konsumtionen växer därför betydligt under 2025.

Bostadsinvesteringarna har tyngt utvecklingen för de samlade bruttoinvesteringarna. Den senaste tidens utfall indikerar dock att en stor del av fallet i bostadsbyggandet ligger bakom oss och att även byggsektorn nu sakta återgår till ett mer normaliserat läge. Det tar dock några kvartal till innan bostadsbyggandet kommer att bidra positivt till investeringsutvecklingen. Även för industriinvesteringarna har utvecklingen varit modest. Men ett relativt högt kapacitetsutnyttjande inom industrin, räntor som nu sjunker och ett underliggande högt investeringsbehov kommer att leda till höga industriinvesteringar, inte minst till följd av den gröna omställningen.

Den globala konjunkturen och efterfrågan från omvärlden förblir svag under 2025. De senaste årens svagare krona har bidragit till relativt god exportutveckling. Framöver bedöms kronan inte försvagas som tidigare. Därmed ges inte exporten den kronska utvecklingen som den fått på senare år. Exportutvecklingen framöver bedöms bli svagare än under tidigare konjunkturåterhämtningar. Under nästkommande år bedöms BNP få störst positivt bidrag från konsumtion och investeringar medan exporten får mindre betydelse i konjunkturåterhämtningen som inleds under 2025.

Trots förbättrade konjunktursikter kommer Sverige således att befinna sig i lågkonjunktur under hela 2024 och 2025. Sjunkande räntor gynnar främst utvecklingen av konsumtion och investeringar framöver. BNP-tillväxten vänder till plus under andra halvåret i år för att öka mer betydligt under 2025 (se tabell 1).

Svagt läge på arbetsmarknaden

Trots att sysselsättningen enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar har ökat något de senaste månaderna, kvarstår den övergripande bilden av ett fortsatt svagt läge på arbetsmarknaden. Antalet nyanmälda lediga platser vid Arbetsförmedlingen har minskat under en längre tid, och varselstatistiken ligger allt jämt kvar på förhållandevis höga nivåer (se diagram 3). En positiv utveckling är dock att antalet konkurser minskade mot slutet av sommaren, men det är ännu för tidigt att dra några större slutsatser av detta. I juli uppgick arbetslösheten, enligt säsongsrensade och utjämnade data, till 8,3 procent (se diagram 4).

Den höga arbetslösheten kan delvis tillskrivas det svaga konjunkturläget, som har tvingat många företag att dra ned på framför allt antalet tillfälligt anställda. Personalnedskärningarna har varit särskilt märkbara inom byggindustrin och handeln. Dessutom bidrar strukturella problem på arbetsmarknaden till den höga arbetslösheten. Ett exempel på detta är att många företag, trots det dystra konjunkturläget, har svårt att hitta personal med rätt kompetens.

Anställningsplanerna inom näringslivet visar viss tillförsikt inför framtiden, men pekar inte på något större rekryteringsbehov under de närmaste månaderna. I prognosen bedöms sysselsättningen därför utvecklas svagt under resterande delen av året, vilket innebär att arbetslösheten stiger ytterligare något. Det dröjer till 2025 innan det sker en gradvis återhämtning på arbetsmarknaden och företagen återigen börjar efterfråga arbetskraft i större utsträckning. Arbetslösheten bedöms i genomsnitt uppgå till 8,4 procent både i år och 2025.

Diagram 3. Konkurer och varsel

Antal, säsongsrensat

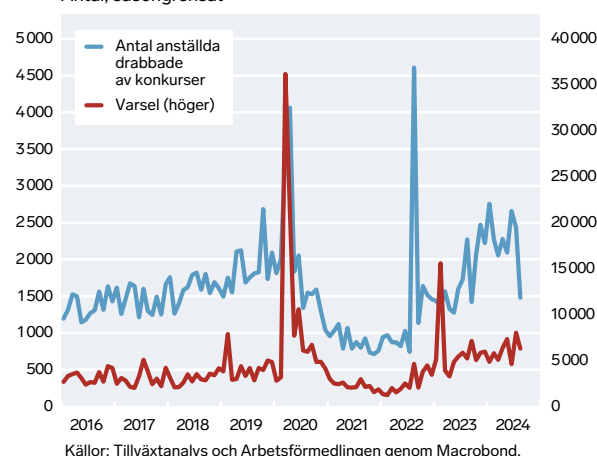

Diagram 4. Arbetslöshet och sysselsättningsgrad, 15–74 år

Procent av arbetskraften respektive befolkningen, säsongsrensat och utjämnat

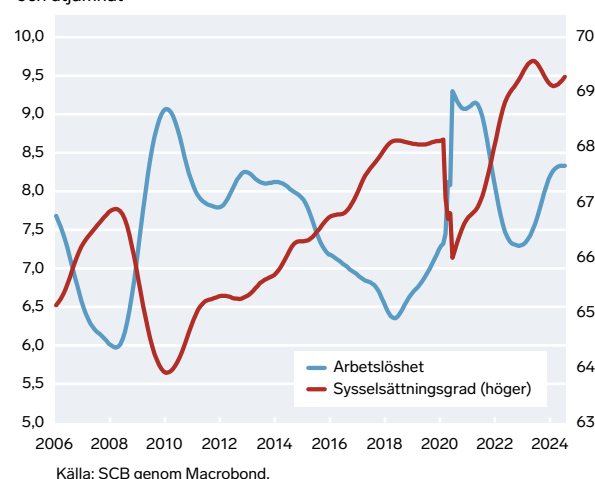
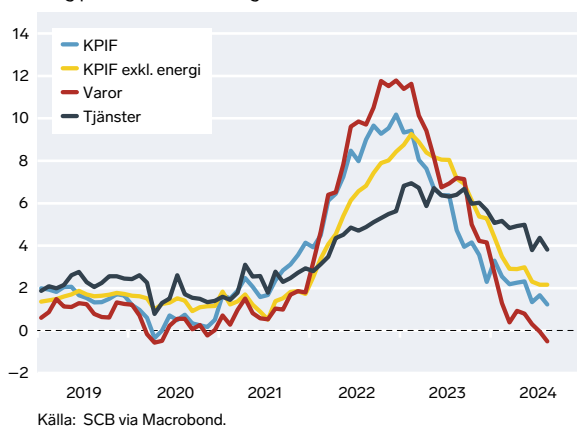
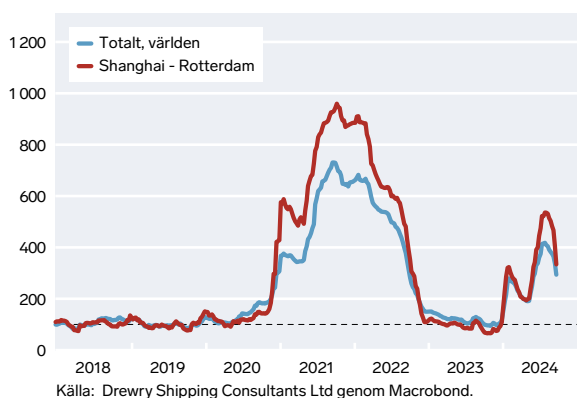

Diagram 5. Prisindex
Årlig procentuell förändring**Diagram 6. Fraktpriser**
Index, 2019 = 100

Inflationen under målet

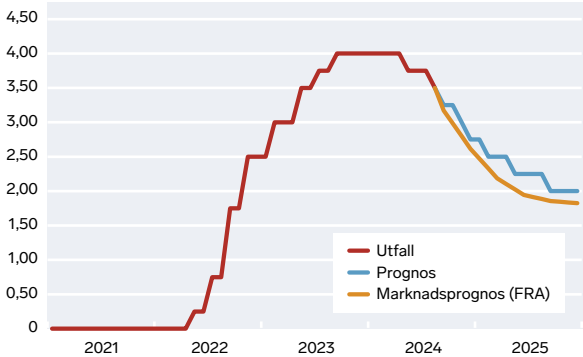
Den åtstramande penningpolitiken har nu i all väsentlighet uppnått sitt mål. Inflationstakten har under sommaren, för första gången på tre år, sjunkit till en nivå lägre än inflationsmålet. Nedgången drivs till viss del av lägre elpriser men även om man bortser från energipriserna är inflationstakten nu i nivå med inflationsmålet om två procent och fortsätter att minska (se diagram 5). Den stora frågan är nu inte om prisökningarna kommer att bita sig fast på en för hög nivå, utan tvärtom om den förda politiken har varit allt för åtstramande. I värsta fall riskerar Riksbanken att återigen hamna i ett läge där prisökningarna är alltför låga, vilket var fallet under nollränteåren innan pandemin.

En del orosmoln finns visserligen kvar på uppåtssidan. Det senaste årets uppgång i fraktpriser, kopplad till konflikten i Mellanöstern, utgör ett sådant (se diagram 6). Prisuppgången verkar dock delvis ha drivits av tidigare lagda beställningar från oroliga fraktkunder, vilka velat undvika en upprepning av utvecklingen under pandemin, då brist på fraktcontainrar ledde till störningar i produktionen. Denna lageruppbyggnad, som alltså i sig har varit kostnadsdrivande, har nu kulminerat, och kommande tolv månader indikerar terminsprisättningen kraftigt sjunkande fraktpriser. Den fortsatt förhöjda inflationstakten för tjänstepriserna utgör ett annat orosmoln, även om den avtagande månadsvisa ökningstakten under sommaren bör ha haft en lugnande effekt på Riksbanken.

Samtidigt måste detta vägas mot ett antal faktorer som talar för fortsatt allt svagare pristryck. Producentpriserna, vilka tenderar att vara drivande för konsumentpriserna, har i över ett års tid legat stilla efter att dessförinnan fallit tillbaka från en topp i december 2022. En apprecierande krona bidrar även till lättat tryck på importpriserna. Den svaga konsumtionsutvecklingen innebär samtidigt att utrymmet för prishöjningar mot slutkund är begränsat.

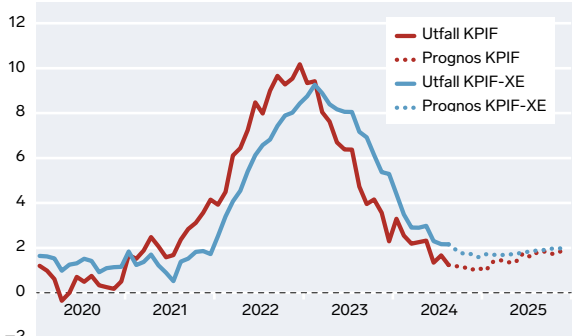
Sammantaget talar ovanstående för en fortsatt sjunkande inflationstakt. För att förhindra att den förda politiken blir alltför åtstramande följs därför årets två redan genomförda räntesänkningar av ytterligare tre räntesänkningar i höst samt tre nästa år. Detta är en något högre räntebana än marknaden förväntar sig (se diagram 7). Effekten av räntesänkningarna kommer med fördröjning och för både helåret 2024 och 2025 blir inflationen något lägre än inflationsmålet. Först mot slutet av 2025 är KPIF-inflationen åter förankrad kring målet om två procents inflation (se diagram 8 och tabell 2).

Diagram 7. Styrräntans terminsprisättning och prognosen
Procent

Källor: Riksbanken genom Macrobond och egna beräkningar.
Anm. FRA-kontrakt är ett finansiellt instrument som visar räntemarknadens förväntningar över hur styrräntan kommer att utvecklas.

Diagram 8. Inflationsprognos
Årlig procentuell förändring

Källor: SCB genom Macrobond och Svenskt Näringsliv.

Tabell 2. KPIF-inflation och styrräntan
Procent

	2023	2024	2025
KPIF	6,0 (6,0)	1,8 (1,9)	1,6 (1,6)
KPIF-XE	7,5 (7,5)	2,5 (2,4)	1,8 (1,8)
Styrränta ¹	4,00 (4,00)	2,75 (3,00)	2,00 (2,25)

Anm.: Föregående prognos inom parentes.
¹ Prognosen för styrräntan avser ultimovärde, det vill säga ränta vid årets slut.
Källor: Riksbanken, SCB och Svenskt Näringsliv.

www.svensktnaringsliv.se

Storgatan 19, 114 82 Stockholm

Telefon 08-553 430 00

Tryck: Arkitektkopia AB, Bromma, 2024